Natofrågan – allsidigt underlag saknas

av Carl Björeman

DEN BOK SOM Krigsvetenskapsakademien gav ut inför Sälenkonferensen 2014 med titeln *Nato – för och emot* är en välskriven och välredigerad bok som ger läsaren en överskådlig redovisning av samröret mellan Nato och Sverige.[1] Syftet med boken anges vara att försöka belysa frågan så allsidigt som möjligt. Det syftet nås däremot inte

Akademien tar inte ställning i frågan, anges det inledningsvis. Formellt kanske detta kan hävdas. Det är endast i de två sista kapitlen som författarna har till uppgift att ta klar ställning. Det är ledamoten Sven Hirdman i kapitel 11 *emot,* och forskningsledaren vid FOI Mike Winnerstig i kapitel 12 *för.* Men medan Hirdman är helt ensam i sitt motstånd till Nato har Winnerstig flera anhängare i faktadelen (kapitel 1-6) och i åsikts- och analysdelen (kapitel 7-10). Det står mycken klartext mellan raderna hos vissa författare.

Kapitel 1, där Nato presenteras, avslutas med en positiv slutsats: ”Den i alla avseenden viktigaste, centrala, konsekvensen vore att Sverige blev medlem i en organisation där medlemsländerna åtagit sig att gemensamt försvara alliansens territorium i händelse av ett militärt angrepp. Som medlem skulle Sverige få plats, talan och rösträtt i samtliga råd, kommittéer och staber som inriktar, beslutar om och verkställer alliansens politik.” (s 15) Kapitel 2 handlar om Natos krav på sina medlemmar. Det svenska försvarsanslaget skulle på längre sikt behöva höjas 10-15 miljarder. Detta framställs närmast som en fördel. ”Sverige skulle därmed få en försvarsmakt med större slagkraft och högre utvecklingspotential.” (s 23)

Kapitel 3 handlar om materielsamarbete med och inom Nato. ” – – inom materiel- och logistikområdet vore ett fullvärdigt medlemskap i Nato en avgörande fördel – – ”. (s 34)

Kapitel 6 gäller ”Mindre staters stilling i Nato – den norske erfaring.” Författare är den förre norske försvarschefen Sverre Diesen. Kapitlet fick många lovord vid presentationen av boken. Diesen försäkrar att Norge haft stort inflytande. Det avgörande är inte de enskilda ländernas storlek utan deras diplomatiska och militära duglighet.

I kapitel 8 ”Svenskt medlemskap – säkerhetspolitiska konsekvenser” nedtonar översten Bo Hugemark sannolikheten för ryska eventuella negativa reaktioner på svenskt medlemskap i Nato. Positivt, enligt Hugemark, är att medlemskap ger förutsättningar för att ” insätta svenska tyngre förband, mekaniserade enheter och artilleri, som komplettering till de lättare luftburna förband som Nato tidigast kan sätta in.” (s 116)

Nato – för och emot är som helhet *för* Nato-inträde. I Winnerstigs kapitel 12 hävdar denne att ett medlemskap i Nato starkt skulle öka Sveriges säkerhet. De viktigaste orsakerna till detta är enligt honom det fredstida samarbetet i alliansen och dess avskräckande förmåga i händelse av kris och eller konflikt.

Winnerstig drar flera slutsatser som från hans utgångspunkter är logiska, t ex att ett medlemskap i Nato vore ett logiskt slutmål för den svenska solidaritetsförklaringen.(s 187). Men på en avgörande punkt är hans tes inte underbyggd. På sidorna 186-187 skriver han: ”Med hänsyn till det svenska försvarets omställning är ett svenskt Natomedlemskap en högst naturlig politisk anpassning till det förändrade svenska försvaret – – ”. Winnerstig hävdar således att den nuvarande svenska Försvarsmakten är väl anpassad för att ingå som en effektiv länk i ett Natoförsvar, med positiv inverkan på försvaret av Sverige. Det är en högst tveksam utgångspunkt för en saklig analys i frågan.

Dagens svenska försvarsmakt är formad av den s k ominriktning som inleddes under Owe Wiktorins tid som ÖB under 1990-talet under mottot ” lägg ned territorialförsvaret, minska arméstridskrafterna, satsa på flygvapnet och JAS, och låt högkvarteret sköta detta utan inblandning från politikerna.” I alla stora försvarsbeslut från och med år 2000 har politikerna följt Wiktorins förslag till förändringar av Försvarsmakten. De har därmed hörsammat hans uppmaning att inte lägga sig i högkvarterets hantering av frågan.

Resultatet är ett försvar som inte kan bli en effektiv länk i Nato, av följande skäl: . Flygstridskrafterna är helt dominerande i den svenska Försvarsmakten. Nato har god tillgång till sådana. Ett svenskt Natomedlemskap innebär ingen ökning av gemensam operativ försvarsförmåga utan endast ett litet och försumbart tillskott till luftförsvaret.. Den svenska Försvarsmakten saknar trovärdig förmåga till territoriellt försvar. Sådan förmåga är en helt nödvändig förutsättning för Natoinsatser för försvar av Sverige.

Boken *Nato – för och emot* är ett lovvärt försök att redovisa beslutsunderlag i frågan. För att detta skall bli allsidigt behövs komplettering i främst två avseenden. Fler företrädare för *Nej* måste komma till tals. Översyn och förändringar i 2009 år försvarsbeslut av innebörd så att Försvarsmaktens förmåga blir verklighetsanpassad, d v s har förmåga till territoriellt försvar. Det är ett krav oavsett alternativ i Natofrågan.

Recensenten är generallöjtnant och ledamot av KkrVA.

Not

1. En första recension av boken var införd i *KKrVAHT*, 2. häftet 2014.